Ч. 187 Неділя 20 серпня (2 вересня) 1900. Рік X

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій години по полудни

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся лиш франковані

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостевах на провінциї:

на цілий рік К. 4·80
на пів року „ 2·40
на чверть року „ 1·20
місячно . . „ —·40

Поодиноке число 2 с

З почтовою пересилкою:

на цілий рік К. 10·80
на пів року „ 5·40
на чверть року „ 2·70
місячно . . „ —·90

Поодиноке число 6 с.

Вісти політичні.

(До ситуациї. — Уступлене короля бельґійского? — Події в Хіні. — З полудневої Африки).

Виконуючий комітет молодочеських послів до ради державної відбув вчера засіданє під проводом пос. Скарди. З Морави прибули пос. Странський і Жачек, з Чехії Герольд, Пацак, Форшт, Ґреґр, Челяковский і кількох инших. Остаточних ухвал не було. — Politik доносить, що справа обструкциї ще не порішена. Чехи не сьміють робити обструкциї виключно під напором радикалів і цілу справу треба би ще раз наново розважити. — Pester Lloyd доносить, що міністер для Чехії, др. Резек зложив в руки Кербера свій портфель в тій цили, аби становище міністра для Чехії обняв котрийсь з чеських послів. Коли би то стало ся, то й котрогось з німецких послів покликано би на міністра для Німців.

З Брукселї наспіла сензацийна вість, що бельґійский король Леопольд гадає уступити. Король Леопольд мав вже від довшого часу обявляти намір абдикациї. І так родинні відносини, звістні події в Конґо, недуга очий і т. ин. всі ті обставини зложили ся на знеохочене короля, а від рішучого кроку здержувало его виключно побоюванє, що наслідник престола Альберт має ще за мало досьвіду для обнятя правліня і що по его вступленю на престол моглаби дуже легко вибухнути революция і повалити монархію. Здасть ся що й тепер ті обставини вплинуть на короля і здержать его ще від зложеня корони.

Як покінчить ся хіньска колотнеча — тепер ще не знати. Поки що заведено в Пекіні тимчасовий військовий заряд, але в німецких політичних кругах стараають ся доказати конечність міжнародної комісиї для адміністративного заряду цілої Хіни. Як би виглядав сей заряд після німецких намірів, довідуємо ся з Kreuz-Zeitung, котра деносить, що в Хіні має бути утворена спільна управа держав, подібна до тої, яка під політичним і фінансовим взглядом істнує в Туреччині, а під фінансовим лише в Греции і Єгипті. Управа в Хіні мав бути ще повнійша. Репрезентанти держав будуть творити в Пекіні рід правительства, котре в важнійших справах буде мати рішаючий вплив. Для надзору над цілою адміністрациєю, а специяльно над фінансами, будуть іменовані фахові комісарі держав. Военні кошти, які Хіна буде мусіла заплатити, будуть, здасть ся, покриті позичкою, за котру заручать держави. Замість того одностороннного накиданя внутрішного устрою хіньскій державі, приклонюють ся Америка і Росия до мирного полагодженя конфлікту з хіньским правительством. — В англійских політичних кругах ходять вісти, що Америка і Росия знають о побуті цісарскої вдови, що більше ведуть вже з нею переговори, та що цісарева мала вже навіть зложити заяву, що по уступленю союзних войск з Пекіну розпічне урядово мирні переговори і дасть запоруку що-до здержаня ладу на будуще.

Про результат пятидневної битви між Бельфастом а Махадодорпом нема докладних урядових вістий, що судячи з дотеперішного способу здаваня справоздань, сьвідчило би о невеликих, в порівнаню до величезного розмаху, успіхах англійских войск. Робертс доносить лише коротко, що Булер взяв Махадодорп, а Бури без опору уступили на північ Генерал Дендовальд пустив ся за уступаючими Бурами, але мусів стануги, з причини дуже невигідного для его кінноти терену. Френч занял Еляндсфонтен. Страти Англійців великі. Занятий Булером Махадодорп був ключем позиций Бурів. Через те, що Френч зайшов аж до Еляндсфонтену і міг обійти праве крило Бурів, Бота рішив уступити з Махадодорпу і удав ся в сторону Лїденбурґа до Бушвельду. Та багниста околиця спинить на довший час похід войск Робертса а то тим більше, що панууча тут малярия здесяткувала би Англійців.

Новинки.

Львів дня 1-го вересня 1900.

— **Є. Е п. Намістник ґр Лев Пініньский** повернув нині з інспекцийної подорожи до Львова.

— **Від Перемишля** пишуть до „Діла“: На праздник сьв. Спаса відбуло ся в нашім селі Скопові благословенє церкви, котрого доконав впр. о. каноник Подолиньский з Перемишля при участи многих сьвящеників і при великім здвизі народу; було також богато паньства з околиці. Здвигнене

---

12)

ОБРАЗКИ з ДАЛЕКОГО ВСХОДУ.

(Після Ріхтгофена, Е. Вольфа, Вартеґґа, Гольдманна і др. зладив К. Вербин).

(Дальше).

VI.

На проході по хіньских нивах.)

Ходи зі мною на прохід, любий читателю, по нивах „небесного царства“. Але кажу тобі наперед, не забудь взяти з собою добру парасолю, бо скоро там розпічне ся весна, то она не така лагідна, як у нас. Скоро зима щезне, то яр розвиває вповні своє пановане. Але лиш на короткий час, бо вже й зараз настає літо, а під конець мая таки вже добре пече, і то так, що пшениця вже доспіває, і можна вже зачинати жниво. Отже возьми парасолю з собою, бо як ні, то за пів години стане тобі чоло червоне як рак, а завтра або позавтру можеш з него стягнути цілу шкіру та ще й голова до того буде добре боліти. А що як раз зачали жати пшеницю, то підемо насамперед на поле.

Пшениця стоїть довгими рядами, мовби прускі вояки, аж радість бере дивити ся. А то длятого, що її посіяли машиною. Так робили Хінці вже перед тисячами літ і так вже сіяли, коли у нас на нинішних пшеничних полях росли ще праліси а в них вештали ся медведі. З бурянів та бодаків ані сліду. Не длятого, як би хіньскому селянинови его ріля не родила терня та бодаків; ні, бо й він мусить в поті чола працювати на свій кусень хліба, а бурян росте й на его поли. Але він не дає ему рости, лиш висапує та виполює его завчасу, а то легко зробити, бо збіже посіяне рядами. Коли земля урожайна, або коли селянин може добре погноїти, то ряди стоять близько один одного; коли же земля пісна, то ряди далеко один від другого. Машину до сіяня можна, бачите, так наставити, як кому потреба.

На жаль бідні хіньскі селяни не мають звичайно чим добре погноїти, хоч ніякий нарід на сьвіті не шанує так гній як Хінці. У них гній, то навіть артикул торговельний, і коли бідний в зимі не має вже ніякого способу роздобути собі кілька сапеків, то бере на плечі „фін-ті-це“ (кіш від гною) та ґралї, котрі умисно до того зроблені, і бігає цілими годинами по улицях, збираючи той причинок господарский. А щоби хтось другий его не випередив, то він встає досьвіта, скоро лиш кури запіють, або таки о півночи, та вибирає ся збирати лайняки. Коли ему при тім удасть ся дещо вхопити, то він і до такого збираня готов, але аж не знає, що собі робити з радости, коли его кіш повен, і він може занести его до якого богача та продати за кілька сапеків — може як-раз тілько, що ему стане купити собі муки на чир. Ба, коби то наші Хінці могли гноїти свої поля так, як потреба — земля могла би їм в двоє тілько родити, що родить, та можна би вже замогчи на біду. Солому та листє і все, що лиш можна спалити, уживають Хінці на топливо. Годі преці людем їсти сиру страву, а тут нема чим палити мимо того, що в землі знаходять ся величезні поклади камінного вугля. Компосту тут ніхто не знає.

Пшеницю та й инше збіже жнуть тут довгими серпами. До вязаня служать мотузки з конопляного прядива, або перевесла з рода міцної соломи, котрих можна через кілька літ уживати. Поза женцями стоять зараз вози, котрі забирають збіже і везуть домів, там розвязують снопи на тоці і сушать. Як би хтось хотів лишати збіже в снопах на поли, то мусів би хиба день і ніч пильнувати та ставити варту з рушницями і списами, а мимо того мусів би вести війну з розбійниками о збіже. Вже на кілька неділь перед жнивом, заким ще добре зерно в колосю розвинуло ся, треба поля добре день і ніч пильнувати. Бідні люди, що не мають землї, вибирають ся в ночи на чужі поля та зрізують колосе, дома его вижимають, і білий сок варять та їдять. Чим більше пшениця доспіває, тим більше треба її пильнувати, бо за одну ніч може иноді й цілий морґ збіжа пропасти. Бідні люди знають, що коли їм тепер нічого не дістане ся, то будуть мусіли ще яких два або три місяці голодувати, бо так довго треба чекати аж до осінного жнива.

Скоро з поля заберуть пшеницю, збігають ся на стерню сотки людий та зазбирують колосе; ще підчас жнива стоять они край поля та ждуть, коли господар забере послідні снопи. Тогди мусить стояти на поли кількох людий і добре уважати, бо инакше попщезають і цілі снопи. Що при такій нагоді не обійде

величавого і прекрасного храму божого завдячуємо нашому парохови о. Т. Скородиньскому, котрий доконав сего діла без конкуренції і в короткім часі, бо в менше як трох роках. О. Скородиньский сам займав ся випаленем цегол, по цілих днях був при роботі, при мулярці, столярям сам рисував і показував, як має бути, пізнійше сам малював всі вікна, всі двері і проповідницю. Тим тілько способом наше невелике і дуже бідне село могло здобути ся на таку красну церков, бо підприємці жадали би за неї кілька тисяч, а й сам о. Скородиньский немало свого гроша вложив. О. Скородиньский есть у нас 14 літ, а за его ревним трудом село мов би перемінило ся. Люди перестали запиваги ся, стали моральними (перше по всіх ярмарках славні були з крадежий), і горнути ся до церкви і школи. Все і всюди, о. Скородиньский старае ся, щоби ми і наші діти були честними людьми і добрими Русинами. Длятого висказуемо тут сердечну подяку нашому отцю духовному, котрий дбае о своїх парохіян мов о власні діти, і молимо Бога, щоби Іх благословив до пізної старости! *Семко Лїсний*, війт, з цілою громадою.

— **З товариства „Руска Бурса ремісничя і промислова“.** Числячи на жертволюбивість нашої П. Т. Публики і відчуваючи вагу удержуваня бурси для ремісничої і промислової молодежи, рішила рада товариства на послїднім своїм засіданю розширити бурсу на уміщене 14 питомців, між котрими буде також двох таких, що платять за удержане. Заряд товариства може примістити зараз: двох хлопців у шітвара під услівем, що через час першого півроку будуть родичі платити майстрови на удержане по 18 кор. місячно, а за дальший час дасть харч і мешкане майстер. Одного хлопця може примістити у бляхаря, котрий зараз дасть 40 до 50 сот. денно на харч без мешканя. Майстри жадають окінченої четвертої кляси школи народної або шістьлітного учащаня до школи сільскої і кріпкої будови тїла. У доброго коваля міг би також мати приміщене хлопець, котрий вже трохи працював в кузни деинде.

— **Кухня з трупячами головами.** На які гадки впадають иноді люди, щоби лиш другим зробити якусь пакість, може послужити доказом слїдуюча розправа, яка відбула ся оногди перед віденьским судом. Агентови купецкому Альтберґови, вимовлено его помешкане, а що він на кілька днів перед тим казав собі кухню сьвіжо побілити, то его взяв гнів, що тепер хтось инший буде мати чисту кухню. Отже що робити? День перед тим, заким мав випровадити ся, купив він чорної фарби, витяв з картону т. зв. патрону представляючу трупячу голову і за помочию тої патрони помалював цїлу кухню. На другий день хотіла спровадити ся нова партия, але коли отворила двері до кухні, то аж перепудила ся, побачивши на стінах самі трупячі голови. Властитель помешканя запізвав тогди Альтберґа до суду за злобне ушкоджене чужої власности. Альтберґ боронив ся в той спосіб, що насамперед казав, що то не трупячі голови, лиш профілї голови анґлїйскої королевої, а відтак, що він не вчений маляр і не міг докладно і рівномірно все зробити. Перед судию поставлено копію з того малюнку а сьвідки зізнали, що Альтберґ малював „портрети“ анґлїйскої королевої вже по вимовленю. Судия засудив его длятого на 15 корон кари.

— **Аж ніс зрадив.** Якась служниця в Берлині, звістна вже злодійка, що дуже зручно по склепах крала всїлякі золоті річи, зайшла була оногди до склепу ювілера і казала там показати собі всїлякі золоті годинники дамскі, бо віби то она хоче купити один для своеі сестри. Перебирала всїлякі годинники, але якось анї один з них не був їй до вподоби. Купець став вже запрятувати годинники, як нараз з боку добачив якийсь підозріний рух злодійки. Він здогадав ся зараз, що она ему украла дамский годинник, але не міг его знайти у неї, а она випирала ся мимо того, що на еї спідници знайшло ся ушко від годинника. Купець не дав ся затуманити, лиш повів служницю на полїцию. Там еї ще раз урядово ревідували. Ревізия вже доходила до кінця і здавало ся, що годинника нема при дївчинї, коли нараз еї в так критичній хвили заскоботало в носі; она пчихнула і в тїй хвили вилетїв золотий годинник з рота. Ніс еї зрадив і так придбав для неї рік криміналу.

Господарство, промисл, торговля, гіґієна і виховане.

Ради господарскі.

— Збиране овочів на вино. Яблока і грушки, призначені на вино можна обтрясати, але насамперед треба підстелити солому, щоби овочі не обтовкали ся. Зщибати жердками не добре, бо не лиш овочі оббивають ся, але й робить ся шкоду на дереві обламуючи галузе і пупінки. На вино треба брати лиш доспілі овочі; недоспілі дають лихе вино, від котрого можна набавити ся катару жолудкового. Лиш доспілі овочі треба ще й длятого брати, що в них есть найбільше цукру, а з цукру через киснене робить ся алькоголь; отже міць вина овочевого зависить від доспілости овочів. Тверді пізно осінні овочі, именно же яблока, треба лишати на купі 3 або 4 неділї, щоби „пріли“, доки аж зелена лупинка не пожовкне. Через то в овочах робить ся більше цукру. Але від приморозків треба вкривати овочі соломою або держати в такім місци де би не змерзли. Однакож не треба давати їм довго пріти. Лїтних овочів не лишае ся на купі, бо борзо псують ся, а осінним дае ся пріти що найбільше 10 днів.

— Хиби молока. (II.) Коли із сметани не можна борзо масла зробити, то причиною того бувае иноді також хиба молока а именно хиба, котра знов мае свою причину в пащі. Також і таке молоко, до котрого доміпана колястра не дасть доброї сметани на масло. Але по найбільшій части причина тої хиби есть в нечистоті, і то не лиш самої посудини, уживаної на молоко, але також і тої особи що доїть і нечистоти при доеню. Длятого всю посудину на молоко треба що дня добре вимивати і випарювати; маснічку мити лугом; а на молоко уживати найлїпше емальованої посудини. Хто доїть корови, повинен собі чистенько обмити руку а відтак обмити і дійки корові, а перше молоко зцеркати на землю.

ся і без сварки та суперечки, то річ очевидна; але на щасте есть зараз досить і таких, що зроблять справу і помирять одних з другими і без війта.

Коли вже колосе позазбируване, то зараз беруть ся виривати або викопувати стерне. То добрий материял на топливо для власного ужитку і на продаж. На другий день по жниві ледви вже й можна пізнати, що на тім поли росло, так его обчистять.

На токах, котрі роблять не на обійстю, але поза селом, або де на якім догіднім місци до того, молотять пшеницю зараз, скоро лиш висхне. До того уживають камінного валка, котрий тягне один віл, кінь або осел. Спосіб дуже простий, збіже вимолочуе ся чисто і борзо, лиш солому пірвуть ще більше як наші молотільні. До чищеня збіжа уживають і млинків, але звичайно віють на вітрі. В той спосіб доходять скорше до цїли, бо два хіньскі млинки можуть вичистити ледви тілько збіжа, кілько один добрий робітник віячкою. Вичищену пшеницю зсипують відтак у великі коші, але насамперед мусять еї ще добре висушити кілька разів на сонци на тоці, бо в противнім случаю або сточивби еї вовчок збіжевий, або она би стухла. Аж коли збіже зовсім сухе, стоїть оно вже в кошах. Один такий кіш мае в собі иноді й сто міхів. Коші на збіже, гранчасті або круглі, роблять з ясеневого або тамарискового прутя а в середині вимащують добре глиною. В долині з боку есть в коши діра, котрою можна випустити тілько збіжа, кілько потреба. Вимолочену солому складають з боку коло токів в круглі копиці, котрі зверха вкривають глиною, щоби не замакала і годують нею худобу або уживають на топливо. Пшеничною половою годують худобу.

Пшениця задля того, що доспівае борзо вже з весни, не росте так високо як у нас. В полудневій Хіні не сіють еї зовсім або хиба лиш дуже мало; там знають ся лїпше на рижу, а в Шантунґу знов управляють риж лиш дуже рідко де місцями звичайно на низьких мочароватих ґрунтах. - Скоро люди упорають ся з пшеницею, то лиш просять бога, щоби упав дощ, бо тогди треба лагодити друге жниво, а без дощу то годї. Коли же впаде дощ, то на пшеничнисках сіють зараз фасолю, а поля навіть не переорюють. Скоро фасоля зійде і вистае на палець з землї, зрушують землю рискалями або сапами. А тота фасоля то одинока в своїм роді, якої нїгде в Европі не видати (есть то т. зв. соя). Єсть кільканайцять сорт тої фасолї: чорна, зелена, жовта, сороката, мала, велика, кругла, гладка. Она есть для Хінців правдивим добродійством, бо есть дуже зародлива, на однім корчи бувае і сто стручків, а в кождім стручку есть по шість до вісім фасольок. Єї мелють на муку, до котрої домішують відтак просяної муки і випікають дуже смачний хлїб, з неї бють олій дуже добрий на омасту і до каганців, а що в ній есть богато білковиня, то з неї роблять рід фасоляного сира (туфу). Тою фасолею годують також коні і воли та осли а навіть і свині їдять еї охотно; фасолинем палять, а оно дае ще більше тепла, як солома, бо есть грубе і деревисте. В зимі їдять навіть листе з неї, коли нема що иншого. Макухами, з котрих витиснено олій, дуже добре годувати свинї.

Замість тої фасолї сіють на друге жниво кукурудзу. Єї зачали сіяти в Хіні аж в послїдних часах, але Хінцї еї собі дуже хвалять. Молоду кукурудзу їдять печену, або варену, або таки сиру. Кукурудзяну муку мішають з иншою і печуть хлїб. Поля з кукурудзою, коли шульки зачнуть дозрівати, треба дуже пильнувати, бо злодії дуже тогди увихають ся. (А у нас може не так?)

Садять також солодку бульбу (батати), але тогди пшеничниска переорюють; садять лиш всадки, котрі роблять з довгих пагінців, а они зараз розрастають ся. В осени заросте буйно цїле поле і вкрие ся темнозеленим листем. Того листя уживають в зимі за ярину або з мукою на хлїб. Коли батати ростуть, то пагони відгинають в противний бік, щоби они не врастали в землю, бо в противнім случаю буде менше бульби. У вересни солодка бульба вже виросла і з землї викопують бульби великі як кулаки і подовгасті. Солодкою бульбою живлять ся біднійші люди подібно як у нас бараболями і їдять еї та продають або сиру, або варену, або також печену. Европейці не конче еї люблять бо она солодка.

Наконець уживають пшеничниска також під тютюн. Дома де в теплім місци розмножують собі розсаду або купують еї, а коли по звезеню пшениці впаде дощ садять рядами тютюн. Під тютюн гноять головно макухами з фасолї. Коли тютюн виросте на метер високо, то его вершкують і пасинкують, щоби розрастав ся в листе. Хінці знають ся добре на тім, коли треба ломити листе а ломлять так, що відчімхують і кусень била. Ті кусні била і корінці з листя, коли вже висхнуть, мелють на муку і курять еї, коли вже тютюну не стане. Хінцї суть без виїмки пристрастними курцями; не їли би й кілька днів, коби лиш було чим люльку набити. Коли Хінець мае вже лиш дві сапеки, то певно купить собі скорше тютюну, як хлїба. Коли листе добре висхне, то продають і розвозять тачками на сто миль далеко. Суть бачите лиш деякі округи, в котрих тютюн садять; в инших він би може й удавав ся, але мае бути недобрий.

Тютюн прилагоджуе собі кождий дома. Листе вяжуть в папуші, дають під прасу і крають тоненько. Відтак додають до него пахучих домішок, щоби его зробити приятнїйшим, червоної землї, щоби на око красно виглядав, і цукру з сезамовим олїем, котрий називае ся „гіау-ю“. Папіросів Хінцї не знають; то для них збиток. Они обходять ся лїпше з маленькою люльочкою, так великою як лупинка з жолуди; що одну викурять, то зараз накладають собі другу. Хінець може й не знати

Переписка господарска.

О. Ш в Бучачи: Який єсть спосіб на вигублене вовчків в шпихлїри? — Найлїпше вигубити їх голодом. В тій цїли мішає ся збіже з дуже сухим і мілким піском (пересіяти і висушити) а також понасипати того піску у всї шпари і діри в шпихлїри, де лиш можуть вовчки ховати ся. Тогди вовчки, що суть в збіжу під верхом або деинде вилїзуть і вигинуть, а ті що суть на споді в збіжу подушать ся. Лїтом до трох недїль можна тим способом шпихлїр добре очистити. Збіже можна опісля легко очистити з піску. Не треба однакож забувати на то, що коли збіже зсипане в шпихлїри, то треба єго часто пересипати і розгортати; тим способом остереже ся єго від вовчків, а коли які й знайдуть ся, то можна їх вигубити. Вовчки то чорні хрущики з рідні т. зв. рильчаків. Они зимують в шпихлїри в шпарах, а скоро потеплїє то вилазять і точать зерно (именно жито) а самички в кожде зеренце зносять одно яєчко, з котрого вилазить білий червачок (личинка), котрий виїдає зерно і закукловує ся в нїм. З кукли вилазить знов хрущик. Другий плїд приходить у вересни. Тоті хрущики люблять тепло і сидять разом. Длятого добре єсть покласти сподом коло збіжа овечі кожі вовною на спід. Вовчки позлазять ся в кожу, а тогди можна єї осторожно витріпати на великий папір і понищити. Найважнїйша річ однакож, щоби шпихлїр дуже чисто держати, він повинен бути холодний, продувний і ясний. Перед зсипуванєм збіжа треба єго добре вичистити; всї шпари і діри позамащувати і позаліплювати вапном, до котрого треба ще доміщати трохи карболю (мастити не руками) а всяке дерево вишурувати ропою з соли, до котрої доміщати сушеного і утертого листя з волоского оріха. Впрочім можна обійти ся і без того а вимити лиш лугом. Кажуть, що вовчків проганяє також запах сьвіжих коловалень або насіня з копрія (копру, Foeniculum); длятого де хто радить сипати на спід під збіже того насіня, або втикати в купи збіжа коловатні. Гублять також етером сірчаним, скроплюючи ним збіже; але то річ небезпечна, бо може дуже легко настати експльозия. — Ще один спосіб: Взяти хльорового вапна (хльоркальку) понаставляти в мисочках або черепках і наливати на него салїтрового (азотового) квасу (т. зв. шайдвасеру). Тогди стане виходити хльоровий ґаз, котрий, коли позамикати і позатикати всї отвори, зайде в кожду шпару, в кожду щілину, та винищить вовчків. Але та робота єсть небезпечна і треба дуже борзо втїкати із шпихлїра, щоби не надихати ся хльорового ґазу, котрий єсть дуже шкідливий. В той сам спобіб можна вигубити і другого великого шкідника в шпихлїрях, а то міль зерняну, котрої личинка єсть біла, виїдає зерно і зліплює по кілька лупинок разом. Скоро в серпни або вересни покажуть ся такі позліплювані грудки зерна і лупинок, то знак, що то сей шкідник. Виросла личинка лїзе у вересни в шпари і там закукловує ся а в цьвітни аж до липня вилазять з кукол малесенькі мотилики (молі́зки) з білявими і чорно та буро плямкованими передними і срібласто-сірими задними крилами, та з довгою рясовиною коло крил.

Ш. Печеніжин: Вино з ягід базника або бзини, званого також диким бзом, робить ся після Баттнера слїдуючим способом: З бочівки виймає ся чопове дно а в клепцї шпунтовій робить ся діру на чіп. В таку бочівку дає ся $12^{1}/_{2}$ кільо пообриваних чистенько ягід, 100 лїтрів води і 20 кільо цукру і 5 кільо великих розинків (менша скількість відповідно до того). Тоту масу треба що дня потолочити або замішати, бо она підходить в гору. По викисненю спускає ся вино чопом і додає ся 250 ґр. кристалїзованого винного каменя, розпущеного в горячій воді. На масу, що лишила ся, наливає ся ще 25 лїтрів води, а наконець ще єї і вижимає ся. Все то мішає ся опісля разом і зливає ся до бочки до послїдного кисненя і затикає ся шпунтом від кисненя. Зробити самому можна так: в аптиці казати зробити собі загнену в виді гранчастої латиньскої букви „U" склянну рурку з одним довшим а другим трохи коротшим кінцем. Ту рурку вкладає ся або в грубий корок, або вертить ся дірку в деревляннім чопі і вкладає ся в него рурку та обліплює ся воском а під другий конець ставить ся на бочці склянку з водою, так, щоби конець рурки був у воді.

Другий спосіб: Вибрані ягоди сиплють ся до глиняного горшка, котрий ставить ся або в піч або в горячу воду, щоби ягоди загріли ся аж так, що не можна би на них зверха удержати руки. Тогди вижимає ся сок до кітлика або ровдля, котрий ставить ся на огни, додає ся 500 ґр. цукру на кождих 20 лїтрів, заварює ся, відставляє ся, щоби сок кис а опісля кляруе ся жовтком. По склярованю лишає ся вино спокійно аж до весни, а відтак додає ся на кожду бочку 500 ґр. бозового цьвіту і 500 ґр. цукру (або відповідно до скількости вина) до 14 днів вино стане чисте, буде мати приятний аромат і можна стягнути до фляшок.

Третий спосіб: 5 кільо подушених розинків налити 40 лїтр. води нехай кисне, два рази дня мішати, відтак перецїдити через фланельовий мішочок і додати 3 лїтри соку з бозових ягід, пів лїтри соку з тернівок, вілляти до бочівки нехай кисне і додати 1 кільо і три чверти потовченого цукру. За 3 або 4 місяцї можна вино стягати до фляшок.

що їсти, але тютюну не возьме до рота; жути тютюн Хінцї ще не научили ся.

А тепер придивім ся тим плодам, що допускають лиш одно жниво до року. Тут впадає нам в око передовсїм колїян (кавлїянґ) або муриньске просо, по ученому сорґо. Єсть то високе збіже. Можна безпечно сидїти на кони, а кінь може мати високі ноги і їздець на нїм може бути високий, а таки все ще не буде єго видко з того проса. Прохід по полях з сорґом то щось величавого, а все-таки чоловік рад, коли вийде з него на отверте поле. Сорґові поля то, бачите, дуже вигідна і безпечна криївка для волоцюгів і розбишаків. Там можуть они спокійно собі сидїти. ніхто їх не видить, та й не можливо їх зловити.

Скоро колос відцвите, то часто обривають з него листє і роблять рід сїна для рогатої худоби; але й конї та осли їдять єго охотно. Ростина ся потребує рости яких чотири місяцї; є сіють в цьвітни, а під конець серпня зачинає ся жниво. Коли делїкатні стебла добудуть ся з під землї, то нїхто би не погадав, що з них виросте так величезна ростина. Але скоро в червни або в липни спадуть дощі і вода залле поле иноді й на кілька стіп високо, то і колїян росте в гору, бо любить вохкість. Коли же висипле ся в колос, то нехай вже тогди й повінь приходить; він росте і удає ся навіть в таких місцях де инше збіже згинуло би під водою. Як би Хінцї не мали колїяну, то було би дійстно дуже зле, именно же там, де що року бувають великі повенї.

Високі, грубі як тростина цукрова била служать за топливо, а коли добре удасть ся, то з малої площі можна набрати і цїлу фіру. Селяни роблять собі з них також і плоти, котрими обводять свої обійстя, коли їх не стати на то, щоби поставити собі мур. А знов коли ставлять хати, то не обійшли би ся також без бил з колїяну, бо з них роблять дахи, на лати кладуть колїян, а верх того на стопу грубо землї, котрою доми вкривають. Та й на постіль кладуть колїян замість дошок, а навіть і двері роблять з того самого материяду. Звязують одно било з другим і так роблять нїби рід мати, котра бодай діру закриє та не пустить пса і кота, хоч злодій би легко їх собі отворив; але він до таких дверий не бере ся, бо знає добре, що поза такими дверми не богато би обібрав ся. А як красно виглядають на горшках покришки з колїяну! Та й хатки ставить собі з него хіньска молодїж і вирабляє собі всїлякі забавки. Била колїяну служать підставу до паперових фіґур, які палять підчас торжества похорону. Навіть верхна болонка тих бил придатна до чогось; з неї випілітають мати; бідні люди, що не можуть купити собі сірничків, уживають стріжин тих бил замість губки. З колося, чи радше з волоти роблять малі мітелки, котрими шурують горшки та миски, або також і великі мітли до замітання хат. Наконець найважнїйша річ: зерно, котрого буває в одній волоти 3 до 4000, дає муку, з котрої випікають здоровий хлїб, званий „уо-уо" єсть то „тучний хлїб". Хто попоїсть такого хлїба, чує добре, де він подїв ся, а мимо того суть такі, особливо ті, що возять тачками, котрі з'їдають два і три бохонцї відразу. Треба здорового жолудка, щоби такий хлїб стравити, а щоби жолудкови помочи, то до уо-уо їдять ще й перцюгу. Що то за приправа, знає кождий, а мимо того Хінець готов з'їсти пять до десять перцюг разом з тим уо-уо; і люди при тім суть здорові і сильні. Коли кому нагодить ся щастє, що він попоїсть пшеничного хлїба або рижу, то з радости признає: які то суть знамениті річи на сьвітї. Богаті люди, розумія ся, не їдять колїяну, бо він би лежав їм в жолудку. Чир, який варять з колїянової муки, подобає дуже на чорну спартаньску зупу; чи і так смакує, можна сумнївати ся. Ну, але дякувати богу, що Хінцї мають колїян, бо як би не він, то була би нераз велика біда. Колїян зі всего збіжа видає найлїпше, і в тім головна річ.

(Дальше буде).

ТЕЛЕҐРАМИ.

Відень 1 вересня. Секретар австрийского посольства в Пекінї бар. Ростгорн, именований леґацийним радником і відзначений кавалерским хрестом ордера Леопольда. Єго жена одержала ордер Єлисавети II. клясн.

Відень 1 вересня. Є. В. Цїсар повернув з Ішлю.

Ішль 1 вересня. Король Кароль румуньский виїхав вчера о год. 11 рано до Монахова. На двірци попращав єго Цїсар, ґр. Ґолуховский і численні достойники.

Льондон 1 вересня. Надійшла тут ще непотверджена вість, що геройский провідник Бурів, ґен. Девет, погиб в одній з послїдних борб.

Берлин 1 вересня. Доносять з Бремергавен, що арештовано там двох анархістів, прибувших з Америки. Заряджено строгі средства, бо після донесень американьскої полїциї до Бремергавен, куда приїде в сих днях цїсар Вільгельм II., вибирає ся з Америки кількох анархістів.

За редакцию відповідає: Адам Кроховецкий

З друкарні В. Лозиньского — під зарядом В. І. Вебера. (Телефона число 569).